

PAUL ȘADURSCHI (1933-2010)
DIRECTORUL SAU OMUL DE LÂNGĂ NOI –
GÂNDURILE UNUI FOST SUBALTERN

Lăsând în urmă câțiva ani buni de învățământ în școlile Botoșanilor, ca profesor, am optat, în 1975, pentru statutul de muzeograf. Venisem odată cu tovarășul meu de copilărie și de școală, Corneliu Filip. El la patrimoniu, oficiu fiind în cadrul Muzeului Județean, eu, la secția de istorie modernă. Ne-a bineprimit Paul Șadurschi, directorul Muzeului Județean. Sub conducerea lui, la treabă! Eram doar în perioada premergătoare organizării Secției de Istorie, de la paleolitic la contemporană, pe baze muzeistice moderne, cu o expunere a materialelor unui sistem asigurat de I.S. Decorativa – București. Aproape concomitent, sub ochii atenți ai Directorului Paul Șadurschi, se derulau documentarea muzeografilor în arhive și biblioteci, identificarea pe teren a unor piese pasibile de a deveni expozate muzeale și aducerea lor la muzeu, prin donații și achiziții, alcătuirea tematicii, discutată punctual cu dirigitorii de partid și de cultură, locali și de la centru, oamenii acestuia din urmă fiind prezenți în mijlocul nostru, cu precădere Iulian Antonescu, veritabil părinte al muzeografiei românești ai acelor ani, precum și reprezentanții împuterniciți ai Muzeului de Istorie a P.C.R. din București. Previzionările, vizionările și revizionările, cu latura lor critică accentuată, au premers actul inaugurării Muzeului Județean Botoșani, la 3 decembrie 1977. În imediata vecinătate a Muzeului Județean, la U.C.A., la recepția ocazionată de acest moment, *leader-ii* de la centru ai Propagandei și Culturii au strâns mâinile omologilor locali, tovarășește, cum altfel, lui Paul Șadurschi trasându-i indicații prețioase privind activitatea de viitor a noului locaș cultural, mai reieșind odată că noi sarcini îi incumbă noului colectiv, pe linia activității muzeale, de educare a tinerei generații în spiritul dragostei de partid și de patrie.

Și, ca nu cumva să se aștearnă automulțumirea, delăsarea, lenevia, nu a trecut prea mult timp și Andrei Cardaș, șef la Propagandă, a convocat o ședință la sediul Muzeului Județean, spre a pune la punct prezența la serviciu a muzeografilor și a stârpi micile lor întârzieri la program. Aflați în toiul ședinței, noi, participanții, am avut surpriza de a vedea intrând pe ușă un coleg de-al nostru, exuberantul om de cultură Lucian Valea, la peste jumătate de oră de la începerea ședinței. S-a creat zarvă mare, Cardaș având materialul didactic asigurat în susținerea punctului de vedere. Directorului Paul Șadurschi nu i-a căzut bine de loc, obișnuit să acopere colegial astfel de situații. „Palmele” nemeritate, el le-a primit. *Show-ul* a avut loc, cu tăioasele replici ale lui Valea – „ascultă, Cardaș, eu stau la coadă la lapte și nu pot rupe de la gura copiilor, feudalule, capitalistule! (...)!” cu trântitul ușii și părăsirea sălii de către o colegă-muzeograf, adeptă a unei discipline de fier la nivelul instituției ș.a. În replică, Andrei Cardaș a jurat că nu mai calcă piciorul într-un colectiv atât de „nebun”. Și, spre bucuria multora, chiar nu a mai călcat. Sigur, beștelele au curs la adresa lui Paul Șadurschi în perioada ulterioară. Și fără replică. Puteai înfrunta organul de partid?

Altfel, meticulos și nerăbdător, Paul Șadurschi își simțea inima bătând mai tare, atunci când prindea o porțiță de ieșire în teren, o perieghetză, o săpătură de salvare, un șantier, relevându-l ca arheolog pasionat, aflat în căutarea unei descoperiri care să îmbogățească harta arheologică a județului și a țării. Cercetarea i-a fost răsplătită prin complexa lucrare *Repertoriul Arheologic al Județului Botoșani*, semnată împreună cu regretatul Alexandru Păunescu și Vasile Chirica (București, 1976), lucrare încununată cu Premiul Academiei Române. Ca arheolog, a colaborat și întreținut bune relații științifice și de prietenie cu „confrăți” în domeniu, profesori, arheologi, muzeografi de renume, mulți, din păcate, dispăruți, la răndu-le, dintre noi.

Îmi făcea plăcere și îl provocam, aș putea spune, la discuții pe tema Școlii Normale „Alexandru Vlahuță” de la Sendriceni, școală unde s-a format și pe care a iubit-o profund, fiindu-i un adevărat blazon, evocările sale despre profesorii și colegii din anii de școală degajând caracterul unui entuziast, însuflețind oameni și vremuri apuse.

Când muzeul nostru, Muzeul Județean Botoșani, organiza sesiuni științifice, Paul Șadurschi trăia o adevărată bucurie la revederea oaspeților noștri, firesc, cu o notă aparte pentru colegii „de suferință” comună, adică arheologi veniți din alte colțuri ale țării, prilej totodată de schimburi oportune de idei, dincolo de audierea, în plen sau pe secțiuni, a unei „etern” comunicări științifice. Director sau doar muzeograf, Paul Șadurschi era departe de a-și aroga vreo autoritate anume, rămânând același coleg, modest și omenos, OMUL de lângă noi. Știa să aprecieze și să se bucure de succesele colegilor, dorindu-și a-i vedea pe mai mulți cu prezențe în cercetarea științifică, pe măsura tinereții lor și în ideea prestigiului instituției. Chiar vorba și tonul ei, privirea și atitudinea sa i-ar fi obligat la aceasta.

Ca în mai toate colectivele, mai ales într-unul cu potențial cultural ridicat, ca Muzeul Județean Botoșani, unde și momentele festive erau marcate anume, când frunțile se mai descreteau, adopta tonul sfătos, hâtru, vorba cu tâlc sau de duh, cărora îi făcea plăcere să le dea curs. Acestea erau departe de a fi singurele ocazii. Iată-l, bunăoară, exprimându-se, printr-o carte poștală ilustrată, din stațiunea Borsec, cu un catren pe măsură: „Obligat de-o semnătură / Și convins cu vechi lozinci / Nu beau altă băutură / Decât apă de la cinci”, acest cinci fiind unul din izvoarele de sănătate ale Borsecului.

Gândurile de față țin să-l redea pe Paul Șadurschi altfel decât ar sugera funcția administrativă de Director, el rămânând în memoria subsemnatului, poate și a altor colegi, ca OMUL de lângă noi.

Să-i fie țărâna ușoară!

Ionel BEJENARU